

Tuz... Tuz... Tuz...

Juergen Ritterbach / The Image Bank / Getty Images TÜRKİYE

Burası Bolivya'nın güneybatısında, eskiden orada bulunan bir tuz gölünün kuruması sonucunda oluşmuş bir düzlük. Gördüğünüz beyazlık göldeki suyun buharlaşmasının ardından geriye kalan tuz tabakası. Bu tabakanın kalınlığı bazı bölümlerde 10 metreyi aşıyor.

Tuzun, eski çağlardan bu yana yaşamımızda önemli bir yeri var. Öyle ki tuz bazı uygarlıklar tarafından "beyaz altın" olarak adlandırılmış. Bazı insan toplulukları yerleşim yerlerini tuz kaynaklarının bulunduğu yerlere göre seçmiş. Hatta tuzun para yerine kullanıldığı bile olmuş. Günümüzdeyse tuzdan genellikle yiyeceklere tat vermek ve onları bozulmadan, daha uzun süre saklamak amacıyla yararlanıyoruz. Tuz bunun yanı sıra tarım ve sanayi gibi farklı alanlarda, hatta kışın yollardaki buzları eritmek için de kullanılıyor.

Dijitalima / Alamy

Büyük olasılıkla insanlar hayvanları gözlemlerken tuzla tanıştı. Çünkü keçi, koyun gibi hayvanlar tuz gereksinimlerini bazı kayaları yalayarak giderir. Bunu gören insanlar da aynı şeyi denemiş olabilir. Böylece tuzun tadını fark edip yiyeceklerine eklemeye başlamış olabilirler.

Tuz Nasıl Elde Edilir?

Denizler, göller ve kayalar yalnızca doğanın birer parçası değil aynı zamanda gereksinim duyduğumuz bazı maddelerin de tek kaynağı. Bu maddelerden biri de bazı su kaynaklarının ve kayaların içinde bulunan tuz. Denizlerde, göllerde ve diğer su kaynaklarındaki tuz, suyun içinde çözünmüş halde bulunur. Bu nedenle bu kaynaklardan tuz elde etmek için güneşte buharlaştırma yöntemi kullanılır.

Burada gördüğünüz fotoğraf Fransa'nın kuzeybatı kıyısında bulunan Guérande'deki bir tuzlaya ait. İşçiler havuzlardan tuz topluyor.

Dijitalimaj / Alamy

Tuz elde edilen bölgelere tuzla denir. Tuzlalar elde edildikleri yere göre deniz tuzlası, göl tuzlası ve kaya tuzlası gibi adlar alır.

Ülkemizin tuz gereksiniminin yarısından fazlası İç Anadolu Bölgesi'ndeki Tuz Gölü'nden karşılanıyor. Tuz Gölü'nün bulunduğu bölgede yeraltına sızan yağmur ve kar suları derindeki kayalarda bulunan tuzu çözer. Daha sonra bu tuzlu su yeraltındaki büyük çatlaklardan yüzeye çıkar. Yüzeye çıkınca su buharlaşır ve geriye tuz kalır.

Dijitalimaj / Alamy

Türkiye'nin en büyük ikinci gölü olan Tuz Gölü'nün havadan çekilmiş bir fotoğrafı.

Kayaların yapısında bulunan tuz, kaya tuzu minerali halindedir ve katıdır. Kayalardaki tuz, madencilik yöntemleriyle elde edilir. Örneğin yeraltında odalar ve tüneller açılır ve buralardaki kaya tuzları patlayıcılarla parçalanıp yüzeye çıkarılır. Kimi zaman da yeraltındaki tuz yataklarına tatlı su gönderilir. Tuz bu suda çözündükten sonra suyla birlikte yeryüzüne çıkarılıp buharlaşmaya bırakılır. Daha sonra geride kalan tuz toplanır.

Yeraltındaki tuz madenlerinde dev iş makineleri kullanılıyor. Bu makine, üzerindeki testereye benzeyen bölümle kayayı kesiyor.

Steve Allen / The Image Bank / Getty Images TÜRKİYE

Dijitalizasyon / Alamy

Tuz Gölü'nde buharlaşma sonucu biriken tuz kamyonlara yükleniyor.

Science Photo

Kaya tuzu minerali kristalleri genellikle kübiktir. Burada gördüğümüz kristallerin eni yaklaşık 6 santimetre.

Pınar Dünder
Çizim: Nazlı Tunalı